

УДК 138.14

**Є. Семчишин**

(Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя)

### **ЕФЕКТИВНІСТЬ КЛАСТЕРІВ**

Кожний окремо й усі разом детермінанти - забезпечують досягнення національного успіху або його гальмують. Однак вони являють собою комплексну систему, що перебуває в стані руху та розвитку. Один детермінант в більшості випадків впливає на інший. Підтримка конкурентоспроможності в окремій галузі на високому рівні є результатом взаємодії переваг, які дозволяють підсилити відразу декілька галузей. Національна система держави в цілому більш важлива, ніж її окремі частини.

Дія системи детермінантів також веде до того, що конкурентоспроможні галузі в середині держави не розподілені рівномірно у всій економіці, а пов'язані в «кластери» — окремі об'єднання, що складаються з галузей, які залежать один від одного. Наприклад, в Італії близько 40% експорту припадає на частку кластера галузей, пов'язаних з харчовою промисловістю, модою або облаштуванням житла. У Швеції понад 50% усього експорту становить експорт продукції кластера галузей, пов'язаних з перевезеннями, металургійною та деревообробною промисловістю.

Причини виникнення кластерів в державі безпосередньо пов'язані з детермінантами національної переваги і мають систематичний характер. Одна конкурентоспроможна галузь допомагає створенню іншої в процесі взаємної співпраці. Така галузь часто буває найвибагливішим покупцем товарів і послуг, від яких вона залежить. Її наявність у країні стає одним із основних факторів, що визначає темпи зростання конкурентоспроможності галузі-постачальника.

Конкурентоспроможні постачальники також сприяють розвитку в країні суміжних галузей. Вони забезпечують їх технологіями, стимулюють розвиток загальних виробничих факторів, сприяють появі нових виробників. Одна галузь, конкурентоспроможна на світовому ринку, може також створити декілька нових галузей, забезпечуючи їм легкий доступ до кваліфікованої робочої сили, використовуючи родинну диверсифікованість визнаних компаній або стимулюючи виникнення нових фірм шляхом відокремлення.

Коли формується кластер, усі виробництва в ньому починають один одного взаємно підтримувати і стимулювати. Вигода поширюється у всіх взаємопов'язаних напрямках. Активна конкуренція в одній галузі поширюється на інші галузі кластера. Нові виробники, що приходять з інших галузей кластера, прискорюють розвиток, стимулюючи різні підходи до НДДКР і забезпечуючи потрібні кошти для впровадження нових стратегій. Відбуваються вільний обмін інформацією та значне поширення нововведень по каналах постачальників або споживачів, що мають контакти з значною кількістю конкурентів. Взаємовідносини всередині кластера, часто абсолютно несподівані, ведуть до розробки нових шляхів подолання конкуренції і породжують зовсім нові можливості. Людські ресурси та ідеї утворюють нові проекти.

Отже, кластер є засобом для подолання замкнутості на внутрішніх проблемах, інертності, негнучкості та домовленостей між суперниками, які зменшують або зовсім блокують сприятливий вплив конкуренції і породження нових фірм. Наявність кластерів сприяє збільшенню кількості інформаційних потоків, підвищенню ймовірності появи нових підходів, виникненню нових виробників, що з'являються з галузей-споживачів (постачальників), із споріднених галузей або ж шляхом відокремлення.